

BÁRSONYSZÉK ÉS MANDÁTUM

Kiskocsmá, szivarfüstös, díszörséges szavazóhelyiség, elegáns főispáni dolgozószoza, ahol Őméltósága kezét az élet ütőerén tartja, pártszervezeti központ temérdek skatulyázott elvhűséggel, piros-fehér-zöld papírszalagokkal feldíszített bankett-helyiség, — sok-sok emeleepoharamat és még több márkoragyermekségemben stb. — tündérpalota a Duna partján, szürke minisztériumok, kevés miniszteri és kevés államtitkári dolgozószozával, sokkal kevesebbel, mint amennyi nagyérdemű férfiú hordozza közöttünk szívébe zárva a miniszter- és államtitkárjelöltséget: fontos állomásai egy magyar politikai karriernek.

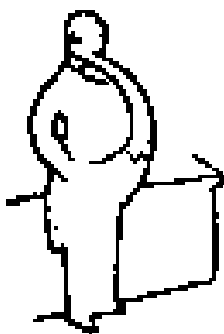
Mikor a képviselőjelölt minimum tízezer forinttal és tíz szál váltóúrlappal kirohan polgári békéjének erős várából s elindul a politikai élet Bakonyerdejébe, még maga se tudja, hol áll meg, hol száll le a jelöltvonalról, csak annyit tud biztosan, de ezt azután egészen biztosan tudja, hogy bárhová vesse sorsa, neki abban a kerületben talaja lesz. Mert a jelöltnek talaja akkor is van, ha semmije sincs.

Ha azután nemcsak talaja, hanem jó neve, jó torka, jó borissza, asszonyhódító természete is van, józan fővel nem lehet a fejére olvasni, hogy boldog ifjúkorában lovat lopott s e jó tulajdonságai mellett barátja a hatalomnak, nem hiába fogadja keblére a megjelenésével kitüntetett kerület korteseit, nem hiába tűri, hogy ölelgessék, hajnalbanyuló iszogatók közben borbanázott bajuszszórtével megsepregezzék, cuppanós férficsókkal illessék nemes hazafiúi homlokát. Egy lépés távolság sincs a jelölt és a nép között. Elveik egyeznek, hitük dolgában szerződést kötnek egymással és mások ellen, — ezt úgy hívják, hogy a felekezeti béke munkálása — vagyonszociális állapotba lépnek, oly értelemben, hogy a tízezer forint a polgároké, ami pedig a polgároké, ahhoz a jelöltnek csak annyi köze van: ígéretet kell tennie, hogy utolsó csepp véréig védelmezi és ha lehet, gyarapítja.

Azután megszületik a győzelem, átadják a megbízólevelet, a képviselő úr elindul felfelé és ha szerencséje van, egyszer a miniszterelnöki fogadóteremben állhat majd a választói elé, akiknek a képében a főispán, a takarékpénztári vezérigazgató, az állampénztári főtanácsos, a mezőgazdasági szeszértékesítő főnöke, néhány papi ember, két-három gazdag fiskális és egy nyugalmazott állatorvos feketélik nagy gonddal ívelt félkaréjban a süppedős piros szőnyegen, a deputáció szónoka kettőt húz jobbra, kettőt balra az alkotmányos szolgálatban elmaradhatatlan zsaketten s megkezdí tiszteletteljes szónoklatát:

— Nagyméltóságú Miniszterelnök Úr! Kegyelmes Urunk! Minekutána ...

A miniszterelnök úr hét-nyolc lépésre áll szónoktól, komoly, érdeklődő tekintettel csüng a szónok ajkán, talán érdeklí, amiről beszélnek, valószínűbb, hogy nem érdeklí, nem is törődik vele, de mindenesetre jólnevelten, komolyan hallgat, tudja, hogy a választási csókok emlé-

két elmossa az idő, de ebből a deputációból legenda lesz a kerületben.

A választási egymáskeblérebroulás és a hódolat hét-nyolc lépése közé pontosan befér egy jóra való magyar politikai karrier.

Úgy kezdődik, hogy a politikusnak minden cselekedetét, szavát, mozdulatát, mosolygását és neheztelését alá kell rendelnie egyének és tömegek szeszélyeinek.

Úgy folytatódik, hogy mindenki az δ szeszélyeihez igazodik.

Úgy fejeződik be, hogy apró történészpalánták felnőnek az iskolapadból, sötét kis szobákban poros régi könyvek, porladozó okiratok között tollhegyre veszik idők, korok hatalmi fordulatait, gazdasági, pénzügyi mozgalmainak mérlegét, szociális hatóerejét a milliós tömegek életére és kérésselhetetlenül ítéletet mondanak. Akkor is ítéletet mondanak, ha minden szavuk bálványt dönt, márványszobrokat rombol. Ebből az olvasó bölcsessége levonhatja a következtetést, hogy a tudomány hatalma mindenkefelettvaló — de azért, ha teheti kedves olvasónk, inkább miniszterelnök-

nek menjen, mint tudósnak. Megéri azt a sok apró kellemetlenséget, amit a pálya kezdetén nyelni kell a sikerekért.

A képviselőjelölt elindulásának keserves heteiben megtagadja hitét, életelveit és meggyőződését — ha van neki. Ha nincs? Annál több meggyőződéssel tud vallani mindent és mindennek az ellenkezőjét.

A keresztény ember először vétkezik, azután vezekel, s ha nincs szerencséje, végül a pokolba jut. A politikusnál ez fordítva van. Először a választási pokolba kerül, azután esztendőig kijár, elintéz, adóelengedést, délutáni gyorsvonatért, egyetemi felvételért, bekötő útért és olcsó tenyészbikáért instanciázik, vezek-

lésképpen. Mikor végre kivezekelt magának valamit, révbe jut és felsóhajt:

— No, most kezdek vétkezni...

A harmadik vétkezésnél észreveszi, hogy korán megöregedett.

A választási pokol kapujában hivatali hatalmasságok állnak és vagy beeresztik, vagy nem eresztik be a tüzlángba a jelöltet. Ezernyi udvarias apróságnak, szóra sem érdemes, mégis fontos kis figyelmességnek kellett megelőznie a próbálkozást, hogy a jelölt barátságos fogadtatásra számíthasson a pokol kapuinál: barátságos mosolyra, beinvitáló kézmozdulatra és egy bátorítóan csengő *szervusz*-ra. Ha bejutott, odabent kezdődik a tánc, a pénz, az erőszak, vagy az intelligencia nagy vizsgája.

A képviselőjelölt megtagadja hitét?! — kérdezi az olvasó, aki emlékszik, hogy főntebb ilyesmit mondtunk. Hát sokszor meg bizony! Katolikusnak protestáns kerületben, protestánsnak katolikus többségű vidéken nehéz a helyzete. Ha a maga eszére, a maga egyéni erejére van utalva, ezerszer meg kell gondolnia minden szót, amit hitről, üdvösségről, túlvilágról, papi emberekről, egyházi vezetőkről kiejt a száján. »Katolikus vagyok, de elismerem, hogy Róma túlhatalma igen sok gondolkozó, bölcs embert megfontolásra kényszeríthet és az sem utolsó szempont, hogy a protestáns egyházaknak sikerül kirekeszteni az idegen befolyást a belső, magyar életükből« — kell mondania az egyik házban, a másokban viszont nem szabad sajnálni néhány elítélő szót a kálvinista erőszakosságról. A felekezeti béke nagy dolog, dicsérete rendszerint célhoz vezet, de először jól ki kell puhatolni: nem valami véres és győzelmes egyházi ütközetből tért-e haza vendéglátó gazdánk, hogy meghallgathassa véleményünket a legújabb katolikus-protestáns összeütközésről? Mert ha igen, akkor ragadjunk mi is fringiát . . . Pár pohár bor mellett nagyon jól megérthetjük egymást.

Antiszemitizmus? Antiszemitizmus választáskor csak zárt ajtók mögött van. A jelöltnek nemcsak a keresztény egyházak vezetőinél kell tisztelegnie, hanem a rabbinál is. Föltétlenül nyilatkoznia kell a numerus claususról és a németországi eseményekről.

Sokirányú és egymással ellentétben álló megnyilatkozások után mi marad a jelölt meggyőződéséből?

Megmarad minden, kedves olvasó, mert okos jelölt választás előtt otthonhagyja vagy megóvóba küldi a meggyőződéseit.

A választási igazságnak igen tekintélyes része borban és szépaszonyok mosolyában van eltemetve.

Egy előkelő publicista borvidéki kerületben vállalt képviselőjelöltséget. Súlyos aggodalmakkal indult a választási harcba, mert borissza természetéről nem igen lehetett nála beszélni. Már pedig borvidéken ivás nélkül nincs választás. (Másutt sincs, de borvidéken a jelöltnek is inni kell, más kerületben viszont a polgárok hágnak a nyakára minden itlnek.)

Két fiatal kortessel indult agitációs körútra. Házról házra mentek. Minden házban le kell ülni, minden házban kitettek az asztalra egy üveg bort.

— Ne vesse meg a nagyságos úr...

A nagyságos úr megragadta a poharat.

— Isten éltesse a kedves háziakat!

Ekkor az egyik kortes kedves mosollyal előrehajolt, kivette a poharat a jelölt kezéből, hirtelen leöntötte a bort.

— Isten éltesse!

Derék, jótorkú fiatalember volt, naponta hatvan-nyolcvan pohár bor meg se kottyant neki. A győzelem után két hétig betegen feküdt, mert a választás napján szesztilalom volt, szódavizet ivott a borjúpörköltöz.

Két fiatal kortesről beszélünk. Az egyik ivott a jelölt helyett. A másik — de erről hét

pecsét alatt beszélünk! – udvarolt az asszonyoknak

Sok választást döntöttek már el az asszonyok, még sokat fognak eldönteni. Jobbra vagy balra.

Jóvágású fiatal politikusról beszélik, hogy az egyik választáson megnyert egy kerületet az asszonyok szívéen keresztül.

A következő választáson elvesztette a kerületet a férfiak haragján keresztül.

Nagy vizsgálja a jelöltnek: meg tudja-e ítélni, hol van csak betámasztva a hálószoza ablaka és hol őrzik lakat alatt a szépasszonyt.

Ha öregecske a jelölt, az asszonyok kénytelenek politikai meggyőződésből szavazni. Többéves tapasztalat azt mutatja, hogy ebből még sohasem származott jó.

Tehát a jelölt lehetőleg fiatal legyen. Van még mandátum erős hitben, szilárd politikai meggyőződésben és tántoríthatatlan elvhűségben is, de — beszéljünk egészen őszinte szóval — az ilyen mandátumnak már olyan nagy a ritkaságértéke, hogy nem is a dunaparti fényes palotába, hanem a Nemzeti Múzeumba kellene benyújtani. Egyre ritkább a jelölt, aki nevével nemcsak politikai széljárást, hanem bizonyos határozott programot is jelent. S a lobogó lelkesedésnek vagy az elszántságnak felemelő példáival is találkozhatunk, de az esetek többségében — erős

többségében! — olcsó vásári trükkök döntik el a képviselőjelöltek sorsát.

A jelöltnek — még annak is, aki nevet és szigorúan körülhatárolt programot visz kerületébe — fel kell készülnie a vásári trükkök alkalmazására és határozottan fel kell ismernie a fehér hollót, akivel elvekről, programokról, politikusokról és politikai helyzetekről őszintén kell és lehet beszélnie. Ha a felismerésben nem tévedett, — ez a mandátumszerzés magasiskolájának a fokmérője — azzal a meggyőződéssel teheti zsebébe a megbízólevelet, hogy talált néhány embert, akik valóban őt választották meg képviselőjüknek.

Annak persze könnyű a sora, akinek a hatalom a barátja.

Régen történt, de érdemes itt is elmondani:

A kormánypárti jelölt nagyon népszerűtlen volt a kerületében. Jelentették neki a barátai, hogy baj lesz a mandátummal. Nevetett.

— Ha akarom, a sapkámot küldöm el nekik, azt is megválasztják ... — mondta.

A sapkáját nem választották meg, de őt igen.

Az »erős« kormánypárti jelöltnek csak arra kell ügyelnie, hogy Fortuna szekerén okosan üljön s akkor nem éri baleset.

Steindl Imre álmodta remekbe a dunaparti palotát, amelyben a magyar országgyűlés tanácskozik. 1883-tól 1902-ig tartott az építkezés, 32 millió koronát költött az ország, hogy magáénak vallhassa Európa egyik legpompásabb, legnagyobb épületét.

Az Országháza a Duna partján áll, 268 méteres frontban kacérkodik a kék folyam vizével, építői sem kővel, sem márvánnyal nem takarékoskodtak, több mint száz terme van, díszítését legnagyobb

művészeink végezték. Óriási kupolája alatt áll az a csarnok, amelyben az országgyűléseket megnyitja az államfő, ahol a képviselőház és a felsőház együttes üléseket tart. A kupolacsarnoktól északra fekszik a felsőház tanácskozási terme a hozzá tartozó folyosókkal, termekkel, dél felé a képviselőház tanácskozik.

A két Ház tanácskozótermeit négy oldalról folyosók veszik körül. E folyosókon zajlik le politikai életünknek az a része, amely alapján véve csak kísérő muzsikája a bent elhangzó szónoklatoknak, kijelentéseknek, mégis olyan kísérő muzsika, amit minden államférfi kénytelen számításba venni.

Haragosvörös szőnyegek futnak végig a folyosókon, sok-sok aranyos csillár hinti a fényt a márványfalakra, az aranycirádákra, a falakat díszítő szobrocskákra s az embertömegre, mely a folyosókon zsong, nyüzsög, tanakodik, beszélget, anekdotázik, kormányt támogat, vagy azon töri a fejét: hogyan lehetne innen besétálni az ülésterembe és jogerősen beletelepedni bizonyos miniszteri bársonyszékekbe.

A képviselőház és a kupolacsarnok között helyezték el a miniszterelnöki és miniszteri dolgozószobákat. A szárnyas üvegajtón keresztül lép a jobboldali folyosóra a kormányelnök. Két-három lépést tehet egyedül, azután képviselők lépnek mellé. Öregek, akik előtte ültek a bársonyszékben és jóindulattal nézik azokat, akik még nem buktak meg. Az öregek joga: hívás, intés, megszólítás nélkül miniszterelnökhöz, miniszterhez lépni, egyszerű baráti szervusszal köszönteni a hatalom birtokosait, jelentéktelen semmiségekről beszélni velük, hagyni, hogy érdeklődők, akik elé a miniszterelnöktől három méterre láthatatlan

falat emelt a köteles tisztelet, azt higgyék: nehéz problémákról döntenek a vezérpolitikusok.

A kormány elnöke nyilatkozott az időről, a terméskilátásokról, a nyaralásról és érdeklődött a kegyelmes asszony nyaralási tervei iránt, azután körütekint, megcsillogtatja azt az aranytekintetet, amit az I. fizetési osztály birtokosai egymásnak kézről-kézre, szemről-szemre adnak. Leereszkedő s mégse bántó ez a tekintet, őszinte öröm van benne, hogy íme, a kormánypárt derék gárdája friss egészségben itt van. Jóindulat, biztatás a közeledésre. »Most már mi öregek elintéztük a komoly dolgokat, jöjjetek közelebb, fiúk, beszéljessünk« — int a miniszterelnöki szemsugár és a tisztelet által épített válaszfal megmozdul, körré alakul, a kormány feje áll a kör közepén, a képviselők közelednek, igyekeznek halk szóval kellemes dolgokat mondani. Történeteket tudnak a kerületből, a vármegyéből, az ismert éjszakai mulatóhelyről és az ellenzéki manőverekre is sort kerítenek.

Egy ismert nevet mond valaki és valami nagyon rosszmájú folytatás van az orrára írva.

A kormány elnöke felhúzza szemöldökét, ebben a mozdulatban sokkal több a rosszalás, mint a kíváncsiság és szellemes képviselők hamar átterelik a beszédet valami könnyebb területre.

Lomha járású vidéki földbirtokosok, rosszmájú újságírók és újságírókból lett honatyák, gazdag ügyvédek és pénzemberek mozognak a folyosón, gyakran hallani, hogy

két kemény boka összecsattant: volt katonák üdvözlük egymást. Teli vannak feszességgel és ragadosak a szokásaik. Ha három volt katonát elhelyezel a folyosó egyik szögletébe, tíz perc múlva az egész környék mereven, szálegegyenesen politizál vagy anekdotázik s ha a miniszterelnök körül alakult csoportban véletlenül volt katonák vannak többségben, öt percen belül vezérkari megbeszélés jellege van az egész folyosói diskurzusnak.

Szerencse, hogy a kormányelnök kimozdul udvara köréből, beballag az ülésterembe és rövid időre feloldódik a feszesség.

A keresztfolyosón már kényelmes polgárok ácsorognak, kacsáznak egyik pamlagtól a másikig, egyik baráttól a másikig, vagy egyik ellenféltől a másik ellenfélig, üldögélnek és ellenzéki pártállásukhoz szigorúan ragaszkodva, nem törődnek azzal, hogy milyen világ van a túlsó oldalon, kisütött-e a miniszterelnöki nap vagy beborult, esetleg csak egy-két főbolygó — minisztert érts alatta — áraszt világosságot.

Törzsekre bomlik a baloldali tábor. A szabadelvű vezér a fő törzsfőnök, éles nyelvének, szellemességének akkora tekintélye van, hogy ennek segítségével saját udvarába tud csábítani idegen törzsbeli harcosokat is.

A legnagyobb ellenzéki párt vezére ritkán ül le a folyosón. Friss léptekkel jön, bemegy az ülésterembe, goromba szónoklatokat mond, kijön, fogadja a gratulációkat és távozik.

A szociáldemokraták családias körébe igen ritkán tolikodik be idegen.

A kereszténypártiak nagyon titokzatosan tárgyalnak, vigyázni kell, nem szabad megzavarni

őket. Általában vigyázni kell: kit szabad zavarni, kit nem.

Magános tölgyek állanak a baloldalon. Ha jól körülnézünk, három volt miniszterelnököt látunk, fegyelmezetten eszik a számkivetés kenyerét.

Fegyelmezettség, diplomatikusan mosoly, éber figyelem minden iránt, ami itt és az ülésteremben történik, a kor, a múlt, a vagyon és a szellem birtokából adódó előnyök nyugodt, megfontolt élvezete egyrészt, feltétlen elismerése a másik oldalról: ezekre a tényezőkre épülnek tekintélyek és ezeknek a tényezőknél a tiszteletbentartása indíthatja el felfelé a fiatal képviselőt, vagy bukthatja le a megsértésük olyan mélyre, ahonnan mandátumot még hozhat a jövő országgyűlésre is, de marsallbotot már soha.

Az ülésterem rendje fölött szigorú hárszabályok, szigorú elnökök és hagyományok örködnek. A háznagytól mindenki megkapta a helyét a teremben, ehhez a helyhez azonban nagyon kevesen ragaszkodnak. A rend felborítása azonban sohasem terjed annyira, hogy áttörne hagyományban gyökerező törvényeket. Illik tisztelni olyan nagy politikusokat, mint Tisza, Apponyi, Gaal Gaston helyét. Közlegény ritkán merészkedik az első sorba. Gyorsan kialakul valami rangsor, amit tiszteletben tartanak: ki kinek adja át a helyét, ha udvariaskodásra van szükség.

Új képviselőt nem illik zavarni; mikor először emelkedik fel padjából, úgy érzi, hogy tökéletesen elfelejtette a témát, amit bírálni akart, valami baja van a szívével és tudja, hogy hangjával nem bírja megtölteni az óriási csarnokot, a gyorsírók pedig, akik szenttelen arccal ülnek ketrécükben, egy mukkot sem érthetnek a szavából;

szóval amikor az új honatya szűzbeszédét mondja. A nehéz próbatétel után tapssal és gratulációval illik letörölgetni a verejtéket a gyógyult beteg homlokáról.

Szellemes embernek szabad közbeszólni. Az elnök is elnézi.

A dühös emberekkel sincs komolyabb baj, mióta megszüntették a dobálható tintatartókat és a könnyen törhető padokat.

Ami pedig a dolgok politikai részét illeti: mindig annak van igaza, akivel egy párton vagyunk.

Sétáljunk át tíz percre az országgyűlés felsőházába is, nézzük meg: mi történik ott. Közben álljunk meg egy pillanatra, ne zavarjuk a kormányelnököt, aki dolgozószobája előtt barátságosan átkarolja az ellenzéki vezért.

— Szervusz, ellenség, gyere be hozzám egy kicsit, beszéljünk!

Bemennek és beszélgetnek.

Egy vidéki főispán ácsorog a folyosón, várja, míg a miniszterelnök vagy a belügyminiszter hivatja. Ha nem jönne két képviselő a kerületéből, s közre nem fogná, nagyon árván érezhetné magát a méltóságos úr.

A felsőház egyik folyosója teljesen üres.

A dunaparti folyosó sarkában áll egy kis büfé. Volt miniszterelnök ül az asztalfőn, öreg arisztokraták veszik körül, a múlt század végéről származó vadászhistóriákat mesélnek. Derűsek, nagyokat nevetnek, ha a történetben véletlenül néma vad, hanem a vadász járt pórul, és sört isznak.

Ez az egyetlen derűs sarok.

Polgári főrendek mély meghajlással surrannak el az asztal mellett. Selyemreverendás főpapok az egyenjogúság tudatát kifejező mosollyal biccentenek üdvözlétet a főúri osztály képviselői felé. Az egyház rangja nem lehet vitás és nem lehet vitatkozni az egyházfők tekintélyéről sem.

Az ülésteremben fekete magyar díszben végzi funkcióját az elnök, előtte dísz kard fekszik az asztalon, a csengő mellett. A padsorokban igen ritkán ülnek. Egy-egy miniszter hallgatja a tanácskozást, jelen vannak a főhercegek, néha megjelenik az esztergomi, az egri, a kalocsai érsek és valami fontos kulturális vagy családvédelmi kérdésben hallatja szavát. A püspökök ritkán beszélnek. Katonák, polgári egyháznagyok, vezető pénzemberek, grófok, bárók, vármegyei képviselők, egyetemi professzorok és egyszerű munkásemberek jelenléte mutatja a felsőház érdekképviseleti jellegű összetételét. Egymás mellett ülnek a méltóságos főrendek és mégis oly messzire egymástól! Alig hallani baráti szót. Feszesség, zárkózottság s emellett egymás föltétlen tisztelete uralkodik ebben a Házban. Itt sokkal könnyebb dolga van az új jövevénynek, mint odaát, a képviselőházban. Ott már az első napon ki kell tárnia magát ismeretlenek előtt, akik rátörnek és máris tudni akarják: mi van a fejében, a zsebében és a szándékaiban. Itt bőven van idő megszokni a levegőt, a szomszédokat, az elnöki csengőt, a tekintélyek tiszteletét és bizonyos, hogyha egyszer az új méltóságos főrend rászánta magát a megnyilatkozásra, senki sem fogja lehurrogni.

A politikusjelölt válogathat: ide, vagy oda akar-e bejutni.

Vagy talán inkább a hivatalt, a minisztériumot választja?

Szürke nagy házak ezek a minisztériumok, hideg, barátságtalan a folyosókon megszorult levegő, a miniszterek és államtitkárok szőnyeges, parkettás szobái mögött rideg hivatali szobák sorakoznak. Nincs bennük szőnyeg, egy-két fotográ-

fíán kívül nincs díszük, vasrács van az ablakon, télen füstöl a kályha — mégis nagy hatalom a minisztérium és ha egyszer valakit a miniszteri figyelem kiemelt a sötét udvari szobákból, nem cserél többé semmiféle parlamenti közkatónával.

A képviselő úr megjelenik a miniszter előszobájában s üdvözli a titkár urat, jól vigyázzon: milyen hangsúllyal kapja vissza a szervusz kérekalássan-t. Ha a hangsúllyal baj van, esetleg új kerület után kell néznie ...

